2) Καταδικάζει την ενάγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Mackenzie Stuart Galmot

Due Everling Κακούρης

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Απριλίου 1984.

Κατ' εντολή
του γραμματέα

H. A. Rühl

Κύριος υπάλληλος διοικήσεως

Ο πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

Y. Galmot

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ G. FEDERICO MANCINI ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ 14 ΜΑΡΤΙΟΥ 1984 [1]

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Καλείστε να αποφανθείτε επί μιας αγωγής αποζημιώσεως που άσκησε κατά του Συμβουλίου και της Επιτροπής μια γαλλική επιχείρηση που εμπορεύεται σιτηρά στη διεθνή αγορά. Η διαφορά ανέκυψε από κανονισμό της Επιτροπής, ο οποίος πάγωσε, προσωρινά, τα νομισματικά εξισωτικά ποσά (ΝΕΠ), παρά την υποτίμηση της λιρέτας: κατά την ενάγουσα, το πάγωμα αυτό της προκάλεσε οικονομική ζημία, διότι η μείωση των τιμών, την οποία είχε ως συνέπεια η υποτίμηση, δεν συνοδεύτηκε από ανάλογη αύξηση των ΝΕΠ. Πρόκειται λοιπόν να αποφασίσετε αν και σε ποια όρια η Επιτροπή μπορεί να παγώσει τα ΝΕΠ σε περίπτωση μεταβολής των νομισματικών ισοτιμιών, η οποία συνεπάγεται, κανονικά, την εν καιρώ αναπροσαρμογή τους.

Η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης Unifrex, με έδρα τη Γαλλία, εξάγει γεωργικά προϊόντα, και ιδίως σιτηρά προς την Ιταλία. Στις συμβάσεις που συνάπτει με τους ιταλούς επιχειρηματίες, οι τιμές των εν λόγω προϊόντων συμφωνούνται σε λιρέτες. Τα ΝΕΠ καταβάλλονται απευθείας στην Unifrex από τον ONIC, τον αρμόδιο γαλλικό οργανισμό. Πράγματι, προβλέπεται (άρθρο 2α του κανονισμού 974/71, της 12. 5. 1971, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1112/73, της 30. 4. 1973) ότι σε

1 — Μετάφραση από τα ιταλικά.

περίπτωση εξαγωγής ενός προϊόντος από ένα κράτος μέλος σε άλλο το οποίο υποχρεώνεται να καταβάλει τα ΝΕΠ κατά την εισαγωγή, το κράτος εξαγωγής μπορεί, κατόπιν συμφωνίας με το άλλο κράτος μέλος, να καταβάλει τα ποσά που αυτό οφείλει.

Στις 23 Μαρτίου 1981, πραγματοποιήθηκε, στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος, αναπροσαρμογή των ισοτιμιών, σύμφωνα με την οποία η ιταλική λιρέτα υποτιμήθηκε κατά 6 % σε σχέση με τα υπόλοιπα νομίσματα. Η υποτίμηση επηρέασε τις υπό εκτέλεση συμβάσεις της Unifrex με τους ιταλούς εισαγωγείς, καθόσον επέφερε, πράγματι, μείωση των ποσών που θα εισέπραττε η πρώτη. Ο κοινοτικός μηχανισμός που επιτρέπει την άρση των δυσμενών αυτών επιπτώσεων είναι ακριβώς τα ΝΕΠ, υπό την έννοια ότι η υποτίμηση ενός νομίσματος πρέπει να συνοδεύεται από αντίστοιχη αύξηση των ποσών που καταβάλλονται στους πωλητές της χώρας εξαγωγής. Παρά ταύτα, με τον κανονισμό 801/81, της 27ης Μαρτίου 1981, η Επιτροπή πάγωσε τα ΝΕΠ για την περίοδο από 23 Μαρτίου μέχρι 5 Απριλίου 1981· αυτό είχε ως συνέπεια ότι, κατά το διάστημα αυτό, η Unifrex εισέπραξε κατώτερες τιμές και ΝΕΠ τα οποία, επειδή ακριβώς παρέμειναν αμετάβλητα, δεν αρκούσαν να αντισταθμίσουν τη μείωση των πρώτων.

Με αγωγή της ενώπιον του Δικαστηρίου, που άσκησε στις 21 Οκτωβρίου 1982, η Unifrex ζήτησε από την Επιτροπή και το Συμβούλιο να την αποζημιώσουν για τις ζημίες που υπέστη λόγω του παγώματος των ΝΕΠ. Πράγματι, κατά την άποψή της, το εν λόγω μέτρο είναι παράνομο, καθόσον παραβιάζει τις διατάξεις που διέπουν τα ΝΕΠ, την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και την αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων.

2. Θα εξετάσω, πρώτα, τους σχετικούς κοινοτικούς κανόνες. Κύρια πηγή αποτελεί ο κανονισμός 974/71 του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 1971, περί ορισμένων μέτρων συγκυριακής πολιτικής που πρέπει να ληφθούν στο γεωργικό τομέα σαν συνέπεια της προσωρινής διευρύνσεως των περιθωρίων διακυμάνσεως των νομισμάτων ορισμένων κρατών μελών. Το άρθρο 2 ορίζει ότι, για τα προϊόντα για τα οποία προβλέπονται μέτρα παρεμβάσεως, τα ΝΕΠ ισούνται με τις τιμές των προϊόντων προσαυξημένες κατά ορισμένο ποσοστό. Για τα κράτη τα νομίσματα των οποίων έχουν περιθώριο διακυμάνσεως μεγαλύτερο από 2,25 %, το εν λόγω ποσοστό ισούται με το μέσο όρο των ποσοστών που εκφράζουν τη διαφορά μεταξύ δύο παραμέτρων:

α) της σχέσεως μεταξύ της τιμής μετατροπής που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής για το νόμισμα του εν λόγω κράτους και της επίσημης ισοτιμίας των νομισμάτων των άλλων κρατών μελών τα οποία κυμαίνονται μέσα στο όριο του 2,25 %·

β) της τιμής συναλλάγματος (τοις μετρητοίς) του νομίσματος του ίδιου κράτους σε σχέση με τα νομίσματα που κυμαίνονται μέσα στο προαναφερθέν όριο.

Ωστόσο, η πιο ενδιαφέρουσα διάταξη είναι εκείνη του άρθρου 3. Ορίζει ότι, αν η διαφορά που αναφέρεται στο άρθρο 2 μεγαλώνει κατά μία τουλάχιστον μονάδα από το ποσοστό που επελέγη ως στοιχείο αναφοράς για τον καθορισμό των ΝΕΠ, τα τελευταία τροποποιούνται από την Επιτροπή ανάλογα με τη μεταβολή της διαφοράς. Τέλος, το άρθρο 6, παράγραφος 1, ορίζει ότι η Επιτροπή θεσπίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, κατά τη διαδικασία που προβλέπει μια άλλη πηγή: ο κανονισμός 120/67 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1967, περί κοινής

οργανώσεως των αγορών στον τομέα των σιτηρών. Ο καθορισμός των ΝΕΠ κατά τη διαδικασία αυτή γίνεται, όπως είδαμε, όταν η διαφορά μεταξύ των παραμέτρων του άρθρου 2 υπερβαίνει ορισμένα όρια (παράγραφος 2).

Πρέπει να προστεθεί ότι η δημιουργία του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος δεν μετέβαλε ουσιωδώς το μηχανισμό των ΝΕΠ. Όπως είναι γνωστό, το ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα επιβάλλει στα κράτη μέλη που μετέχουν σ' αυτό να διατηρούν τα νομίσματά τους σε περιορισμένα περιθώρια διακυμάνσεως: κατά κανόνα 2,25 % και, στην περίπτωση της Ιταλίας, 6 %. Για τη χώρα αυτή, για την οποία το περιθώριο διακυμάνσεως είναι μεγαλύτερο, για το Ηνωμένο Βασίλειο και για την Ελλάδα, που δεν μετέχουν στο ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα, τα ΝΕΠ τροποποιούνται τακτικά ανάλογα με την εξέλιξη των ισοτιμιών στην αγορά συναλλάγματος. Η περίοδος αναφοράς, σε σχέση με την οποία διαπιστώνονται οι διακυμάνσεις της λιρέτας, της αγγλικής λίρας στερλίνας και της δραχμής για να γίνουν οι τροποποιήσεις των ΝΕΠ, καθορίζεται με τον κανονισμό 1830/75 της Επιτροπής, της 29ης Μαΐου 1975· το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι η περίοδος αυτή είναι μιας εβδομάδας και περιλαμβάνει τις ημέρες «από την Τετάρτη μιας εβδομάδας μέχρι την Τρίτη της επόμενης εβδομάδας».

3. Κατά την άποψη της Επιτροπής, η αγωγή είναι απαράδεκτη, καθόσον η ενάγουσα αγνόησε τον κανόνα που επιβάλλει την προηγούμενη εξάντληση των εσωτερικών μέσων παροχής έννομης προστασίας. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Unifrex όφειλε:

α) να ζητήσει από τα γαλλικά διοικητικά δικαστήρια την ακύρωση της αποφάσεως βάσει της οποίας ο ONIC της κατέβαλε αμετάβλητα ΝΕΠ παρά την υποτίμηση της λιρέτας·

β) στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, να προκαλέσει παρέμβασή σας, προβάλλοντας ζήτημα νομιμότητας του κανονισμού που πάγωσε τα ΝΕΠ.

Εφόσον η ενάγουσα δεν το έπραξε, η αγωγή αποζημιώσεως που άσκησε ενώπιόν σας είναι απαράδεκτη *omisso medio.*

Δεν συμμερίζομαι την άποψη αυτή. Για να είναι υποχρεωτική, σε σχέση με την αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του Δικαστηρίου σας, η προσφυγή σε μέσα παροχής έννομης προστασίας του εσωτερικού δικαίου νομίζω ότι θα πρέπει να παρέχει στον ενάγοντα τις ίδιες πιθανότητες να επιτύχει το οικονομικό αποτέλεσμα που θα του εξασφάλιζε η προσφυγή στα άρθρα 178 και 215 της συνθήκης. Αν δεν τις παρέχει, το γεγονός ότι παρέκαμψε τα μέσα παροχής έννομης προστασίας του εσωτερικού δικαίου δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής σε κοινοτικό επίπεδο. Θα προσθέσω δε και ότι: αν στην αρχή της προηγούμενης εξάντλησης των εσωτερικών μέσων παροχής έννομης προστασίας αναγνωριζόταν η έκταση που φαίνεται να της προσδίδει η Επιτροπή, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την προσβολή μιας άλλης αρχής, πολύ πιο σημαντικής: της αρχής που παρέχει τη δυνατότητα στους ιδιώτες να ζητούν δικαστική προστασία των δικαιωμάτων τους. Πράγματι, από τη φύση της, η αίτηση ακυρώσεως μιας διοικητικής πράξεως την οποία, κατά την άποψη της Επιτροπής, οι ενδιαφερόμενοι έπρεπε να υποβάλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, δεν έχει ως αποτέλεσμα την αποκατάσταση των ζημιών.

Την άποψη αυτή ενισχύει η νομολογία του Δικαστηρίου. Με την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1981, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 177-200, 243, 245 και 247/80, Ludwigshafener Walzmühle κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 1981, σ. 3211), ρητώς αποφανθήκατε ότι ο κανόνας της προηγούμενης εξάντλησης των εσωτερικών μέσων παροχής έννομης προστασίας έχει εφαρμογή υπό μια προϋπόθεση: οι προσφεύγοντες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν από τα εθνικά δικαστήρια προ-

στασία της ίδιας έννομης κατάστασης για την οποία μπορούν να ζητήσουν προστασία από το κοινοτικό δικαστήριο (6λέπε σκέψη 9).

Το συμβούλιο αρνείται επίσης το παραδεκτό της αγωγής. Ωστόσο, προβάλλει μια διαφορετική άποψη, παρατηρώντας ότι το εισαγωγικό δικόγραφο δεν αναφέρει με σαφήνεια το αντικείμενο της διαφοράς και δεν εκθέτει συνοπτικά τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς: τα ελαττώματα αυτά σημαίνουν παράβαση του άρθρου 38, παράγραφος 1, του κανονισμού διαδικασίας, που συνεπάγεται την απόρριψη της αγωγής ως απαράδεκτης.

Και η ένσταση αυτή, όμως, δεν είναι περισσότερο βάσιμη από την προηγούμενη. Υπενθυμίζω ότι, σύμφωνα με τη νομολογία σας, οι ενδεχόμενες παραλείψεις της προσφυγής οδηγούν στην απόρριψή της ως απαράδεκτης, μόνον όταν μπορούν να εμποδίσουν τον αντίδικο να προασπίσει τα συμφέροντά του και να δυσχεράνουν το Δικαστήριο στην άσκηση του ελέγχου του (6λέπε απόφαση της 14. 5. 1975, υπόθ. 74/74, CNTA, Racc. 1975, σ. 533, σκέψεις 4-5). Αλλά, και μόνο η εκτενής ανάπτυξη των πραγματικών περιστατικών που περιέχει η υπό κρίση αγωγή επιτρέπει, χωρίς αμφιβολία, στο Συμβούλιο να υπερασπιστεί αποτελεσματικά τα συμφέροντά του. Αρκεί να σημειωθεί ότι με το υπόμνημα αντικρούσεως το καθού όργανο αμφισβήτησε ρητώς την αιτίαση — η οποία αν και είχε διατυπωθεί κατά τρόπο όχι και τόσο σαφή δεν ήταν, ωστόσο, ούτε αμφίβολη ούτε ανεπαρκής — ότι δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα για να αναπροσαρμόσει τα ΝΕΠ μετά την υποτίμηση της λιρέτας. Λείπει, κατά συνέπεια, η προϋπόθεση που θέτετε για να θεωρήσετε ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 38, παράγραφος 1.

4. Ας έλθω στην ουσία. Η Unifrex προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν προσάρμοσε εγκαίρως τα ΝΕΠ στην υποτίμηση της λιρέτας της 23ης Μαρτίου 1981. Ειδικότερα, η Επιτροπή είναι υπεύθυνη διότι πάγωσε αδικαιολόγητα τα ΝΕΠ από 23 Μαρτίου μέχρι 5 Απριλίου 1981 και το Συμβούλιο διότι δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα για να αποτρέψει τη διόρθωση των ΝΕΠ με καθυστέρηση δύο εβδομάδων. Η ενέργεια της Επιτροπής και η παράλειψη του Συμβουλίου είναι παράνομες για τρεις λόγους: αντίκεινται στο βασικό κανονισμό 974/71· παραβιάζουν τις αρχές της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, το άρθρο 3 του προαναφερθέντος κανονισμού ορίζει ότι, αν η διαφορά μεταξύ των παραμέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 2 μεγαλώσει «κατά μία τουλάχιστον μονάδα από το ποσοστό που επελέγη για τον προηγούμενο καθορισμό», τα ΝΕΠ τροποποιούνται ανάλογα με τη μεταβολή αυτή. Κατά την ενάγουσα, ο κανόνας αυτός επιβάλλει στην Επιτροπή την υποχρέωση να προσαρμόζει τα ΝΕΠ όταν ορισμένα νομίσματα (λιρέτα, λίρα στερλίνα, δραχμή) υποτιμώνται πέραν ορισμένου ορίου. Στην παρούσα περίπτωση, η Επιτροπή δεν συμμορφώθηκε προς την υποχρέωση αυτή και το Συμβούλιο δεν παρενέβη για να διασφαλίσει την έγκαιρη εκτέλεση της υποχρεώσεως. Και οι δύο ενέργειες αντίκεινται, επομένως, στο άρθρο 3 και συνεπάγονται εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας λόγω της ζημίας που προκάλεσαν στην επιχείρηση.

Το επιχείρημα αυτό δεν το θεωρώ πειστικό. Δεν νομίζω ότι το άρθρο 3 επιβάλλει στην Επιτροπή μια πραγματική υποχρέωση ή τουλάχιστον μια υποχρέωση που να τη στερεί από κάθε διακριτική εξουσία όταν πρόκειται να αποφασίσει την αναπροσαρμογή των ΝΕΠ σε σχέση με τη διακύμανση

των ισοτιμιών. Υπέρ της απόψεως αυτής συνηγορούν πολλά στοιχεία και, προεχόντως, το γράμμα της διατάξεως. Στο ουσιώδες σημείο του αναφέρει ότι «la Commissione mindifica gli importi» [τα ΝΕΠ τροποποιούνται από την Επιτροπή]. Όπως παρατηρείτε, δεν υπάρχει καμία λέξη που να εκφράζει άμεσα την ιδέα της υποχρεώσεως (μάλιστα στο γαλλικό κείμενο χρησιμοποιείται ο παθητικός τύπος — «Les montants ... sont modifiés par la Commission» — ώστε να δημιουργεί τη σκέψη ότι πρόκειται μάλλον για παροχή εξουσίας)· και, κάτι που είναι σημαντικότερο, δεν τάσσει καμία προθεσμία για την πραγματοποίηση των τροποποιήσεων.

Υπάρχει επίσης και η πρακτική. Αν υπήρχε απόλυτος αυτοματισμός στο θέμα αυτό, αν δηλαδή η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να αναπροσαρμόζει τα ΝΕΠ στις μεταβολές ισοτιμίας των νομισμάτων περισσότερο από 2,25 %, χωρίς κανένα περιθώριο εκτιμήσεως, οι τροποποιήσεις θα έπρεπε να είχαν αναδρομική ισχύ. Αντίθετα, η Επιτροπή βεβαιώνει — και στο σημείο αυτό δεν την αντικρούει η Unifrex — ότι προβαίνει συνήθως στις τροποιήσεις αυτές τη Δευτέρα της εβδομάδας που ακολουθεί εκείνη κατά την οποία πραγματοποιήθηκε μια σημαντική, κατά το άρθρο 3, υποτίμηση· αναφέρει δε ότι το διάστημα αυτό της είναι χρήσιμο για να συγκεντρώσει τα απαραίτητα για τις αποφάσεις της στοιχεία. Επομένως, η διακριτική εξουσία υφίσταται τουλάχιστον στην πράξη. Ας προστεθεί ότι, με βάση το στοιχείο αυτό, δεν μπορεί να γίνει λόγος για καθυστέρηση από τις 23 Μαρτίου μέχρι τις 5 Απριλίου. Πράγματι, με βάση το συνήθη χρόνο, τα ΝΕΠ δεν έπρεπε να αυξηθούν παρά από τις 30 Μαρτίου· και, από δύο εβδομάδες, η καθυστέρηση, για την οποία παραπονείται η Unifrex, θα περιοριζόταν σε έξι ημέρες.

Τέλος, σημασία έχει και ο σκοπός κανονισμού 974/71. Είναι χρήσιμη η ανάγνωση των αιτιολογικών του σκέψεων και ιδίως της τέταρτης: οι αναπροσαρμογές των ΝΕΠ θεωρούνται ως μέτρα που αποβλέπουν στο να αποτρέπουν την αποδιοργάνωση του συστήματος παρεμβάσεως από τις νομισματικές διακυμάνσεις και την πρόκληση ανώμαλων διακυμάνσεων των τιμών που θα έθεταν σε κίνδυνο «την ομαλή εξέλιξη της οικονομικής συγκυρίας στο γεωργικό τομέα». Το επιχείρημα που μπορεί να συναχθεί είναι ότι, όταν οι διακυμάνσεις των ισοτιμιών δεν έχουν τέτοιου είδους επιπτώσεις, για παράδειγμα, λόγω του προσωρινού τους χαρακτήρα, δεν συντρέχει η προϋπόθεση παρεμβάσεως στα ΝΕΠ και υπερέχουν οι λόγοι που επιβάλλουν αποχή. Πράγματι, στις περιπτώσεις αυτές η άμεση διόρθωση των ΝΕΠ, αντί να διασφαλίζει την ομαλή εξέλιξη της συγκυρίας, μπορεί να προκαλέσει κερδοσκοπικές κινήσεις και στρέβλωση των ρευμάτων του εμπορίου.

Και στο σημείο αυτό, η νομολογία του Δικαστηρίου ενισχύει την άποψή μου. Πολυάριθμες είναι οι αποφάσεις με τις οποίες δεχτήκατε ότι η Επιτροπή μπορεί νόμιμα να παγώσει τα ΝΕΠ. Αναφέρω ιδίως την απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1978, υπόθεση 35/78, Schouten, Racc. 1978, σ. 2543: στην υπόθεση εκείνη αποφανθήκατε ότι το άρθρο 3 του κανονισμού 974/71 μπορεί να ερμηνευτεί «υπό την έννοια ότι οι ισοτιμίες που λαμβάνονται υπόψη για τη διαπίστωση της αποκλίσεως ...», την οποία ο κανόνας αυτός θεωρεί σημαντική για τροποποίηση των ΝΕΠ, «πρέπει να κρίνονται με κριτήρια που δικαιολογούνται από οικονομικής απόψεως»· επομένως, η Επιτροπή μπορεί να μη λάβει υπόψη της ισοτιμίες «που δεν θεωρεί αντιπροσωπευτικές» (σκέψη 36).

Είμαι πεπεισμένος ότι στην παρούσα περίπτωση η Επιτροπή, τροποποιώντας τα ΝΕΠ από 6ης Απριλίου, έκανε ακριβώς χρήση της διακριτικής της εξουσίας εκτιμήσεως και ότι με την ενέργειά της αυτή θέλησε να αποτρέψει κερδοσκοπικές κινήσεις. Πράγματι, η λεγόμενη «πράσινη» ισοτιμία προσαρμόστηκε στις 6 Απριλίου. Αν υποθέσουμε ότι, αντί να αναμείνει την ημερομηνία αυτή, το καθού όργανο είχε προβεί σε προσαρμογή των ΝΕΠ από τις 30 Μαρτίου, θα είχαμε δύο τροποποιήσεις μέσα στην ίδια εβδομάδα, με όλες τις προφανείς και σοβαρές συνέπειες για την ασφάλεια των εμπορικών συναλλαγών.

5. Μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ο κανονισμός 801/81, με τον οποίο η Επιτροπή πάγωσε τα ΝΕΠ, φέρει το στίγμα της παραβάσεως του βασικού κανονισμού; Κατά τη γνώμη μου η απάντηση πρέπει να είναι θετική. Εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι μια απλή παράβαση των κοινοτικών κανόνων αρκεί για να επισύρει την εξωσυμβατική ευθύνη των οργάνων. Σύμφωνα με τη νομολογία σας, η παράβαση αυτή απαιτείται να είναι αρκετά χαρακτηριστική, να αφορά γενικές αρχές και να συνιστά *προφανή και κατάφωρη* παραβίαση των ορίων που επιβάλλονται στην άσκηση των κοινοτικών εξουσιών (βλ. απόφαση της 25. 5. 1978, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 83 και 94/76, 4, 15 και 40/77, Bayerische HNL, Racc. 1978, σ. 1209, σκέψη 6). Πρέπει επομένως να αποκλειστεί το ότι η παράλειψη που καταλογίζεται στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο μπορεί να συνεπάγεται την εφαρμογή του άρθρου 215 της συνθήκης ΕΟΚ. Προφανώς, επειδή είχε επίγνωση του γεγονότος αυτού, η προσφεύγουσα, παράλληλα με την παράβαση του κανονισμού 974/71, επικαλείται παραβίαση δύο θεμελιωδών αρχών: της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων.

Αλλά και οι αιτιάσεις αυτές είναι αβάσιμες. Η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη αναφέρεται διότι, σύμφωνα με την πρακτική που είχε ακολουθηθεί προηγουμένως, οι επιχειρηματίες δικαιολογημένα υπολόγιζαν σε μια διαρκή και έγκαιρη προσαρμογή των ΝΕΠ στις σχετικές διακυμάνσεις των ισοτιμιών της λιρέτας, της λίρας στερλίνας και της δραχμής. Όπως προαναφέρθηκε, τα πράγματα δεν είναι ακριβώς έτσι. Εν πάση περιπτώσει, η άποψη της Unifrex αντίκειται στη νομολογία σας (βλέπε ιδίως την προαναφερθείσα απόφαση της 14ης Μαΐου 1975, υπόθεση 74/74, CNTA), σύμφωνα με την οποία τα ΝΕΠ δεν συνιστούν μια πραγματική συναλλαγματική εγγύηση και, επομένως, δεν απαλλάσσουν τους επιχειρηματίες από τους κινδύνους που συνδέονται με τις νομισματικές διακυμάνσεις. Εξάλλου, όπως είδαμε, η απόφαση περί παγώματος αντοποκρίνεται σε συγκεκριμένη και γενικού χαρακτήρα απαίτηση. Τέτοια απαίτηση υπερισχύει των ιδιωτικών συμφερόντων. Επομένως, και από την άποψη αυτή, δεν μπορεί να γίνει επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Ως προς την αρχή της ισότητας, υποστηρίζεται ότι τα όργανα την παραβίασαν, διότι κυρίως δεν εφάρμοσαν στην προκειμένη περίπτωση τη ρήτρα επιείκειας. Η ρήτρα αυτή, την οποία θέσπισε ο κανονισμός 926/80 της Επιτροπής, της 15ης Απριλίου 1980, προβλέπει απαλλαγή, σε ορισμένες περιπτώσεις, από την καταβολή *αρνητικών* ΝΕΠ (δηλαδή ΝΕΠ που καταβάλλουν οι επιχειρηματίες), ώστε να «αποφευχθεί ένα μειονέκτημα που δημιουργήθηκε κατά τρόπο αναπόφευκτο από την εισαγωγή νέων νομισματικών εξισωτικών ποσών ή από την αύξηση των ποσών αυτών μετά τη

λήψη ενός ειδικού νομισματικού μέτρου που επηρεάζει τις εισαγωγές ή εξαγωγές οι οποίες πραγματοποιούνται επί τη βάσει συμβάσεων που έχουν συναφθεί προ της λήψεως του εν λόγω νομισματικού μέτρου» (τέταρτη αιτιολογική σκέψη). Πρόκειται, επομένως για ένα μηχανισμό ο οποίος, όπως το επίδικο πάγωμα, έχει σκοπό να προστατεύει το εμπόριο από κερδοσκοπικές ενέργειες, ο οποίος όμως, πέραν αυτού, επενεργεί σε μια κατάσταση *toto coelo* διαφορετική από εκείνη στην οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός 974/71. Πρέπει να προστεθεί ότι η απαλλαγή από την καταβολή αρνητικών ΝΕΠ αποτελεί έναν εξαιρετικό μηχανισμό και, ακριβώς για το λόγο αυτό, είναι περιορισμένης σημασίας. Δεν μπορεί επομένως να χρησιμοποιηθεί ως κριτήριο για να κριθούν οι επιλογές της Επιτροπής σε περιπτώσεις διαφορετικές από εκείνη την οποία ρυθμίζει ο κανονισμός 926/80.

Αλλά — επιμένει η Unifrex — το πάγωμα των ΝΕΠ αντιβαίνει στην αρχή της ισότητας και από άλλη άποψη: επειδή δεν επέκτεινε στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές τη δυνατότητα προκαθορισμού των ΝΕΠ που αναγνωρίζει ο κανονισμός 243/78 της Επιτροπής, της 1ης Φεβρουαρίου 1978, για τις περιπτώσεις συναλλαγών με τρίτες χώρες. Πράγματι, είναι προφανές ότι, αν τους είχε παρασχεθεί η δυνατότητα αυτή, οι επιχειρηματίες δεν θα υφίσταντο τις αρνητικές συνέπειες των νομισματικών διακυμάνσεων.

Όπως προανέφερα, δεν συμφωνώ με την άποψη αυτή. Τα ΝΕΠ είναι ασταθή και λόγω του γεγονότος αυτού, στις συναλλαγές με τις τρίτες χώρες, δεν ανταποκρίνονται πάντοτε στις νομισματικές σχέσεις στις οποίες στηρίζονται οι εμπορικές συμβάσεις. Για να αρθεί το μειονέκτημα αυτό, αποφασίστηκε ο εκ των προτέρων καθορισμός τους (βλ. την πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 243/78). Το μέτρο αυτό δεν επεκτάθηκε στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, ακριβώς διότι σ' αυτές υπάρχει πολύ μεγαλύτερος κίνδυνος κερδοσκοπικών παρεμβάσεων. Πράγματι, μέσα στην Κοινότητα οι επιχειρηματίες θα προσέφευγαν στον προκαθορισμό των ΝΕΠ μόνο λόγω των ενδεχόμενων νομισματικών πλεονεκτημάτων που θα αποκόμιζαν: ανεξάρτητα, δηλαδή, από κάθε άλλο οικονομικό παράγοντα.

Θεωρώ, πράγματι, αδικαιολόγητο το να τίθενται στο ίδιο επίπεδο οι ενδοκοινοτικές και οι εξωκοινοτικές συναλλαγές, προκειμένου να θεμελιωθεί το επιχείρημα ότι οι διαφορές που παρουσιάζουν τα δύο συστήματα συνεπάγονται αντίστοιχες δυσμενείς διακρίσεις. Αλλά, ακόμα και αν γίνει δεκτό ότι παραβιάστηκε, στην προκειμένη περίπτωση, η αρχή της ισότητας, πρέπει κατηγορηματικά να αποκλειστεί ότι η παραβίαση αυτή παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά — ιδίως τη σοβαρότητα και τη σαφήνεια — που απαιτείται προκειμένου να κριθεί παράνομη μια ενέργεια των οργάνων. Φυσικά, το ίδιο ισχύει για την περίπτωση που θα υποστηριχτεί ότι παραβιάστηκε η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

6. Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την αγωγή που άσκησε η εταιρεία περιορισμένης ευθύνης Unifrex κατά της Επιτροπής και του Συμβουλίου με δικόγραφο που κατέθεσε στις 21 Οκτωβρίου 1982.

Ως προς τα δικαστικά έξοδα, θεωρώ ότι πρέπει να καταλογιστούν καθ' ολοκληρίαν εις βάρος της ενάγουσας εταιρείας, του ηττηθέντος δηλαδή διαδίκου.